

BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK REGISTRERING

Hovsmarka skiløyper

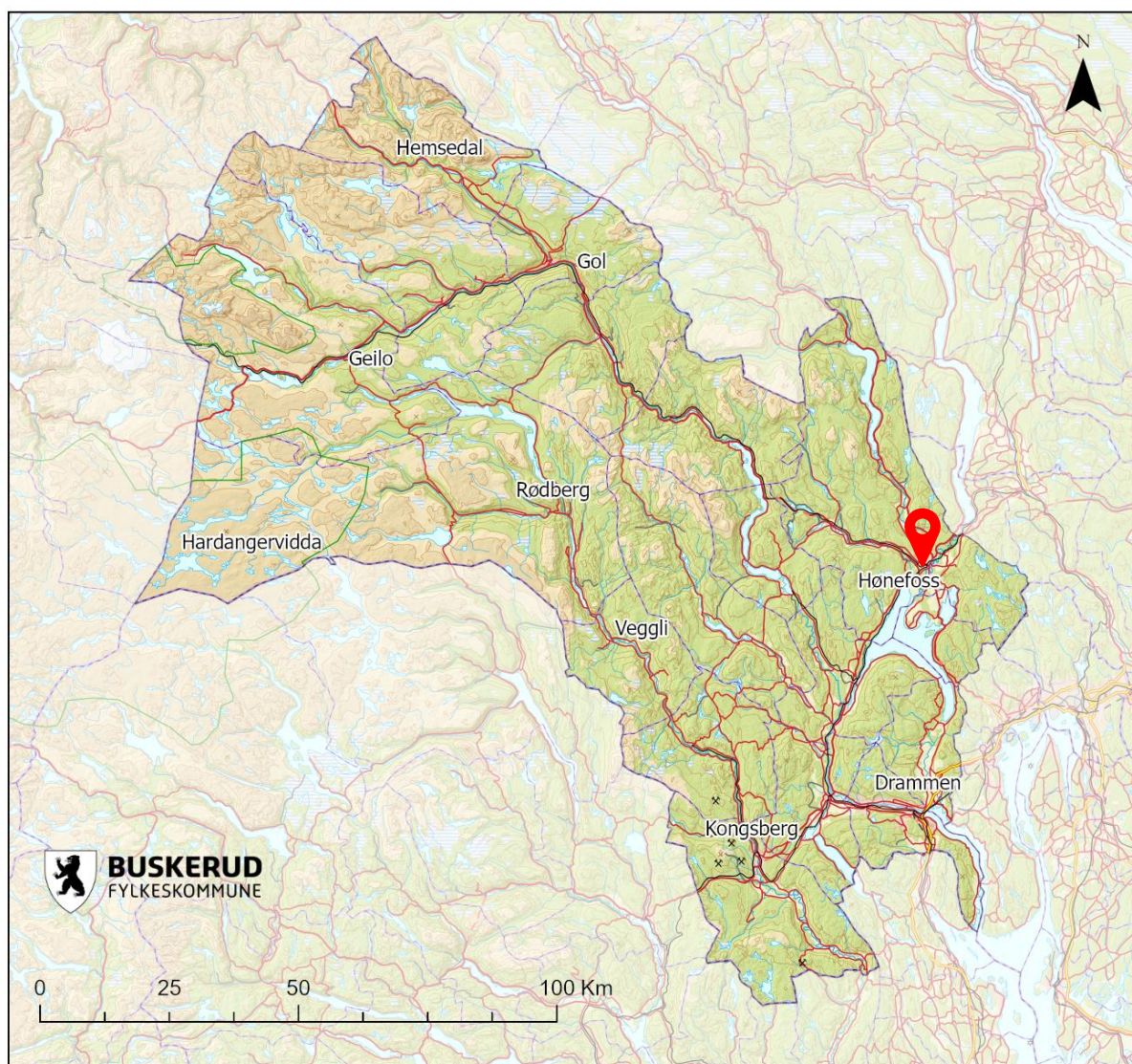
2024/13663. Ringerike kommune

Saksnavn	Hovsmarka skiløyper		
Saksnummer	2024/13663		
Kommune	Ringerike		
Gårdsnavn – gnr./Bnr.	87/1, 87/545 og 87/591 mfl.		
Tiltakshaver	Treklyngen Industripark AS		
Utført av	Periode	Type arbeid	Timer
Frank Halvar N Røberg	September 2024	Forarbeid	7,5
Frank Halvar N Røberg	September 2024	Feltarbeid	25
Frank Halvar N Røberg	Mars 2025	Etterarbeid	8
Sum			40,5
Faglige konklusjoner		Type	Askeladden-ID/antall
x	Automatisk fredet kulturminne	-	
-	Ikke automatisk fredet kulturminne	-	
-	Fra før kjent kulturminne	-	
Naturvitenskapelige analyser		Antall	
C14-dateringer		-	
Vedartsanalyser		-	

Innhold

BAKGRUNN FOR REGISTRERINGEN.....	5
SAMMENDRAG	5
OMRÅDEBESKRIVELSE	5
KULTURMINNER I OMRÅDET	6
METODE.....	7
<i>Overflatesøk.....</i>	<i>7</i>
<i>LiDAR.....</i>	<i>8</i>
REGISTRERINGEN	9
KONTROLL REGISTRERING.	10
<i>ID 157511-1 Kullgrop</i>	<i>11</i>
<i>ID 157510-1 Kullgrop</i>	<i>12</i>
KONKLUSJON	13
VEDLEGG.....	14
Fotolist.....	14

Figur 1: Tiltaksområdet ligger ved Ringerikshallen i Hønefoss, Ringerike kommune. Kartgrunnlag: Kartverket, lisens CC BY-NC 4.0

Automatisk fredete kulturminner

I Norge er det satt et skille ved året 1537, ved middelalderens slutt. Alle kulturminner eldre enn 1537 er automatisk fredet ifølge kulturminneloven. Dette betyr at de er fredet i seg selv, uavhengig av om de er kjent for folk eller ikke. Loven omfatter alle fysiske spor etter mennesker, som for eksempel gjenstander, boplasser, gravminner, produksjonssteder og dyrkingsspor.

Det samme gjelder alle samiske kulturminner fra 1917 eller eldre, og alle skipsfunn og skipslaster som er eldre enn 100 år.

Kulturminner fra etter 1537 kalles nyere tids kulturminner. Disse er ikke automatisk fredet.

Bakgrunn for registreringen

I forbindelse med reguleringsplanarbeid for Hovsmarka skiløyper i Ringerike kommune (reguleringsplan 514) gjennomførte Buskerud fylkeskommune en arkeologisk registrering høsten 2024. Hensikten med reguleringsplanen er å etablere et rulleskianlegg med sju asfalterte sløyfer, hovedsakelig på eksisterende traseer i den nordre delen av Hovsmarka. Sløyfene skal utvikles i tråd med standardene i Kulturdepartementets veileder for rulleskiløyper (2016), slik at de kan benyttes av alle definerte brukergrupper. Om vinteren vil det etableres skiløyper basert på tilgjengelig natursnø. Tiltakshaver er Treklyngen Industripark AS.

Det er ikke registrert automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet, men i nærområdet er det kjent et høyt antall kulturminner, primært utmarkskulturminner som kullgroper og fangstanlegg fra jernalder og middelalder. Topografiske forhold og terrengformasjoner synlige på LiDAR-kart tydet likevel på et potensial for menneskeskapte strukturer eller kulturminner i området. For å avklare dette og sikre en helhetlig vurdering av planene, ble det nødvendig å gjennomføre en arkeologisk registrering. Kravet til registrering er hjemlet i kulturminnelovens § 9 og ble meddelt i fylkeskommunens brev av 17. juli 2024. På vegne av tiltakshaver Treklyngen Industripark AS bestilte konsulentfirmaet COWI AS den arkeologiske registreringen i brev av 9. september 2024 til fylkeskommunen.

Sammendrag

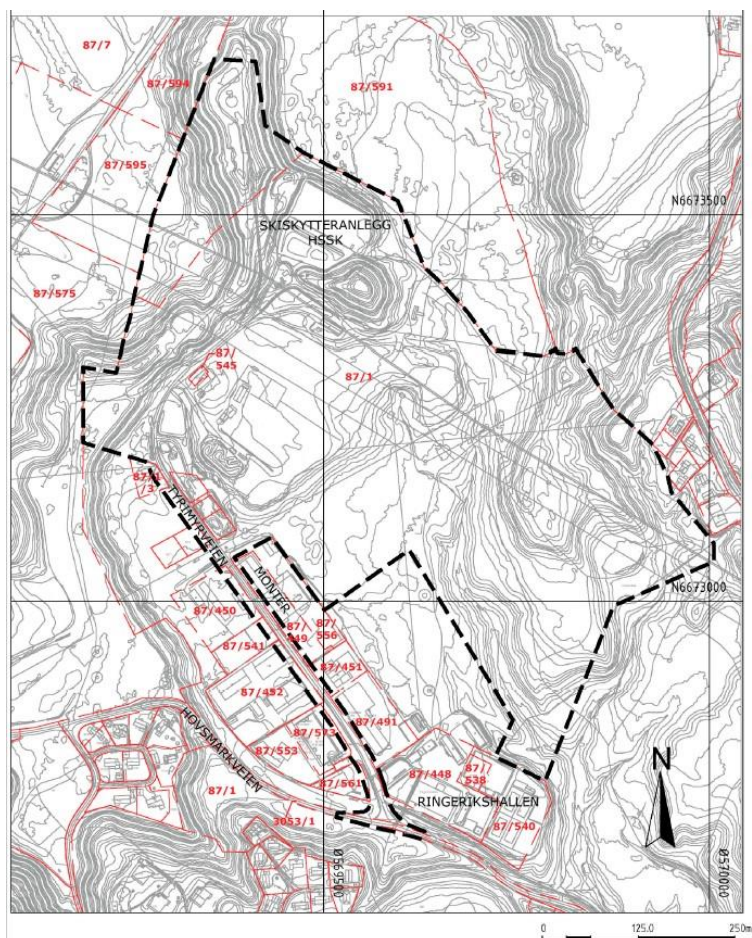
Buskerud fylkeskommune, seksjonen for kulturarv, gjennomførte en arkeologisk registrering i forbindelse med reguleringsplanarbeid for 514 Hovsmarka skiløyper i Ringerike kommune. Feltarbeidet ble utført av Frank Halvar N. Røberg og omfattet overflatebefaring. Under registreringen ble det ikke identifisert automatisk fredete kulturminner eller kulturminner fra nyere tid. Det ble også gjennomført kontrollregistrering av tidligere registrerte strukturer ved tiltaksområdet. Arbeidet, inkludert kjøring, for- og etterarbeid, tok totalt 40,5 timer.

Områdebeskrivelse

Planområdet er på omtrent 342 dekar (fig. 2). Hovedvekten av planområdet er omfattet av tre eiendommer, med følgende gårds- og bruksnummer: 87/1, 87/545 og 87/591. I tillegg inngår mindre deler av eiendommene 87/450, 87/449, 87/541, 87/451, 87/452, 87/573, 87/491, 87/561, 87/448 og 3053/1 i planområdet. Disse eiendommene ligger langs Tyrimyrveien og er regulert til forretning/kontor/industri, med unntak av eiendom 3053/1 som er Hovsmarkveien.

Planområdet er en del av et grøntområde. Store deler av planområdet består av skog og eksisterende rulleskitraseer. Deler av traseene er i dag asfaltert. Nord i planområdet ligger Tyrimyrveien, et skiskytteranlegg med skytebane og rulleskitrase, RC-klubb og brukshundklubb. Området mellom RC-klubben og brukshundklubben i nordvest og

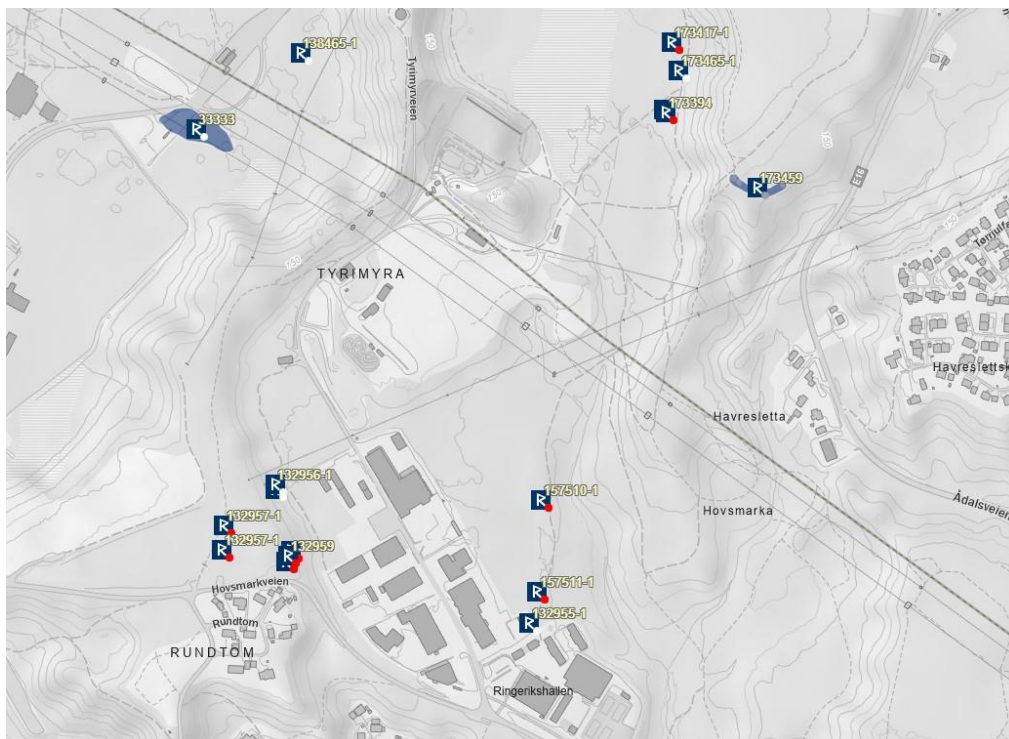
skiskytteranlegget i nordøst består av åpen mark, hvor det tidligere har vært et gammelt deponi.

Figur 2: Tiltaksområdet.

Kulturminner i området

Fra tidligere var det ikke kjent automatisk fredete kulturminner innenfor det varslete planområdet. Det er imidlertid kjent et høyt antall kulturminner i nærområdet rundt, i hovedsak utmarkskulturminner som kullgroper og fangstanlegg fra jernalder/middelalder. På stien som gir tilgang til tiltaksområdet ved Ringerikshallen, er det tre kulturminnelokaliteter, ID132955-1, som er fjernet, og ID157511-1, ID157510-1 (fig. 3).

Figur 3: Det er flere kulturminner, både fredete og ikke fredete, rundt tiltaksområdet. Men ingen innenfor tiltaksområdet.

Metode

Undersøkelsen ble utført ved hjelp av visuelt overflatesøk og gransking av tilgjengelige LiDAR-data. Som dokumentasjon ble det tatt digitale bilder.

Overflatesøk

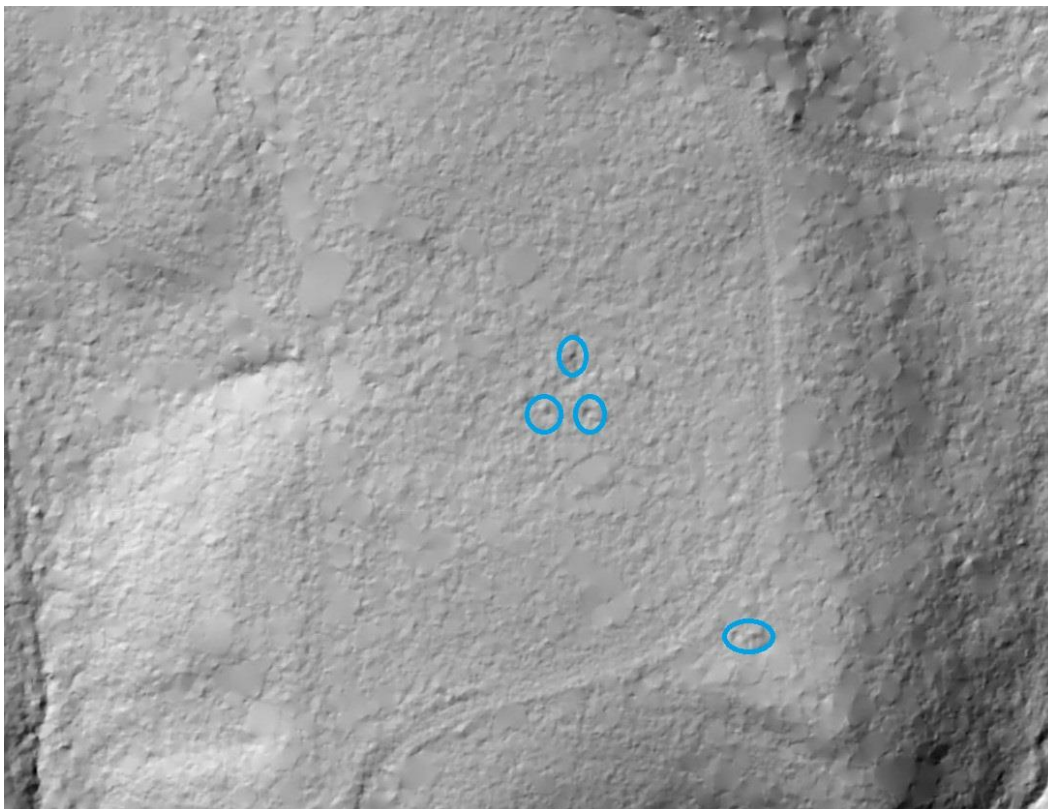
I skog og utmark blir området befart til fots og gjennomgått systematisk for å se etter kulturminner som er synlige på overflaten, slik som gravhauger/-røyser, steinstrenger, jernvinneanlegg, kullgroper, tufter, hulveier mfl. Overflatebefaringen gir også grunnlag for planlegging av eventuelle videre undersøkelser. Områdets topografi, undergrunn og plassering i forhold til kjente funn i nærområdet vurderes.

Figur 4: Overflatebefaring.

LiDAR

I forkant av prosjektet studeres høydekart utarbeidet fra flybåren laserskanning av området (*LiDAR*). På kartene kan terrengformasjoner framstå som høyder og groper. Disse kan være gravhauger, kullgroper, tjæremiler, kullmiler, kullgroper, hulveier m.m. Kartene viser imidlertid ikke med sikkerhet hva terrengformasjonene er, og ikke alle kulturminner kommer frem i LiDAR. Terrenget må derfor befares for å avklare slike.

Figur 5: Lidar brukes for å identifisere punkter av interesse som sjekkes under registreringen.

Registreringen

Registreringen startet med en befaring fra sørsiden av tiltaksområdet ved Ringerikshallen. En sti ble fulgt inntil tiltaksområdet, med de to tidligere registrerte kullgroper (ID 157511-1 og 157510-1). Disse ligger få meter utenfor tiltaksområdet. Kontrollundersøkelsen avdekket følgende: ID 157511-1 kunne ikke gjenfinnes og vurderes som enten fjernet eller tildekket. ID 157510-1 viste en grop, men denne bar ikke preg av å være menneskeskapt og vurderes derfor som en naturlig formasjon.

Deretter ble en systematisk overflatebefaring gjennomført over hele området. Punkter av interesse identifisert via LiDAR-analyser ble sjekket, men alle viste seg å være naturlige terrengformasjoner. Forsøk på å identifisere egnede områder for prøvestikking ble hindret av områdets fysiske forhold: våtmark, kupert terreng og berggrunn dominerte undergrunnen. Området preges av moderne inngrep som traktorveier og spor etter skogbruk, men verken automatisk fredete kulturminner eller kulturminner fra nyere tid ble dokumentert.

Figur 6: Deler av tiltaksområdet består av grann skog, med unge trær.

Kontrollregistrering

Det ble gjort en kontrollregistrering av lokalitetene ID157511-1 og ID157510-1 som befinner seg ved stien som gir tilgang til tiltaksområdet. Stien ligger sørvest ved tiltaksområdet. ID157511-1 er blitt fjernet og det ligger nå en rasteplass her. Lokalitet ID157510-1 er avskrevet som kulturminne siden den er en naturlig grop.

ID 157511-1 Kullgrop**KULLGROP ID 157511-1****Opprinnelig beskrivelse**

Kullgrop. Tydelig grop, men bare voller i nordre del. Ytre mål: 3,2 m, indre mål: 0,8 m, dybde: 0,2 m. Kull ved stikking med jordbor.

Kontrollregistrering 2024

Den tidligere registrerte kullgropen (ID 157511-1) ble ikke gjenfunnet under kontrollundersøkelsen, og det vurderes som sannsynlig at den er fjernet eller tildekket. Området hvor lokaliteten opprinnelig var registrert, består i dag av en flat, åpen flate uten synlige spor etter kullgropen. Kullgropen er heller ikke identifiserbar på LiDAR-data. Terrenget er i dag tilrettelagt som rasteplass med benker og jevnt underlag, noe som tyder på moderne terrengendringer.

Figur 7: Rasteplassen hvor kullgrop ID 157511-1 tidligere var registrert. Området vises i dag som en flate med benker og jevnt terreng, uten synlige spor etter kullgropen.

ID 157510-1 Kullgrop**KULLGROP ID 157510-1****Opprinnelig beskrivelse**

Beskrivelse fra lokalitet: Kullgrop med tydelige voller rundt hele. Kvadratisk form.

Beskrivelse fra Enkeltminne: Kullgrop. Kvadratisk form. Ytremål: 3 m, Indre mål 1 m, Dybde: 0,2 m.

Kontrollregistrering 2024

Under kontrollregistreringen i 2024 ble kullgropen avskrevet som kulturminne. Grunnen til avskrivningen er at gropen er naturlig dannet og ikke menneskeskapt. Det ble ikke funnet kull i den.

Figur 8: Bilde av grop registrert som kullgrop (ID 157510-1). Formasjonen ble under kontrollregistreringen i 2024 vurdert til å være naturlig.

Konklusjon

Buskerud fylkeskommune, seksjon for kulturarv, gjennomførte en arkeologisk registrering i forbindelse med reguleringsplanarbeid for Hovsmarka skiløyper i Ringerike kommune.

Den arkeologiske registreringen påviste ikke automatisk fredete kulturminner eller kulturminner fra nyere tid innenfor tiltaksområdet for etablering av rulleskianlegg, til tross for nærliggende kulturminner som kullgroper og fangstanlegg fra jernalder og middelalder. De tidligere registrerte strukturene ved ID 157511-1 og 157510-1 ble vurdert som enten fjernet eller naturlige formasjoner uten menneskelig påvirkning og er dermed ikke automatisk fredet.

Systematisk overflatebefaring, samt LiDAR-analyse avdekket kun naturlige terrengdannelser. Fysiske forhold som våtmark, kupert terreng og berggrunn begrenset muligheten for prøvestikking, men moderne inngrep som traktorveier og skogbruksspor ble observert uten at disse utgjorde kulturminner. Det er også viktig å informere om kulturminnelovens § 8, annet ledd, som pålegger meldeplikt dersom det skulle påtreffes automatisk fredete kulturminner i forbindelse med anleggsarbeid.

DRAMMEN 24.03.2025

Frank Halvar N Røberg

Arkeolog

Vedlegg

Fotoliste

Fotoliste				
ID	Beskrivelse	Retning	Dato	Signatur
IMG_4023	Bilde av grop registrert som kullgrop (ID 157510-1). Formasjonen ble under kontrollregistreringen i 2024 vurdert til å være naturlig, uten tegn på menneskeskapt opprinnelse.	SV	08.10.24	FR
IMG_4161	Utsikt over tiltaksområdet.	SØ	28.10.24	FR
IMG_4163	Rasteplassen hvor kullgrop ID 157511-1 tidligere var registrert. Området vises i dag som en flate med benker og jevnet terreng, uten synlige spor etter kullgropen.	V	28.10.24	FR
IMG_4167	Deler av tiltaksområdet består av grann skog, med unge trær	N	28.10.24	FR
IMG_4169	Overflatebefaring	NV	28.10.24	FR